

ปัญหาการดำเนินคดีผู้บริโภคกับข้อเท็จจริงที่ไม่เป็นไปตามความมุ่งหมาย

ของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 (ตอนที่ 1)

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

Problems in consumer case procedures and the actual fact that does not comply with

the purpose of the Consumer Case Procedure Act B.E.2551 (2008)

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

สุทธิพงษ์ โอวาทิธ¹

ความเป็นมา วิวัฒนาการ ทฤษฎี ความหมาย และหลักพื้นฐานที่เกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทยในอดีตมาตรการการเยียวยาผู้บริโภคนั้นอยู่ภายใต้บทบัญญัติ

ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติขึ้นในกรณีที่เกิดข้อพิพาทเกิดขึ้นระหว่างคู่กรณีที่มีสถานะเท่า

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

เทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของคู่พิพาทไม่ว่าจะในด้านเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา อำนาจต่อรอง

แต่ต่อมาเมื่อสังคมและวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาและขยายตัวมากขึ้น บทบัญญัติที่บัญญัติไว้ใน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงไม่อาจนำมาปรับใช้เพื่อนำมาเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้บริโภค

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

อย่างแท้จริงจึงได้มีการบัญญัติพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่

23 สิงหาคม 2551 ซึ่งกำหนดระบบวิธีการพิจารณาคดีแบบใหม่ที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น

เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการบริโภคสินค้าหรือบริการได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหายด้วย

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

ความรวดเร็วประหยัดและมีประสิทธิภาพอันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้นกว่าระบบวิธีพิจารณาคดี

ทั่วไปตามปกติเป็นบทบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อใช้บังคับกับคดีที่เกี่ยวกับผู้บริโภคโดยเฉพาะ คดีอื่นแม้จะเป็นคดีแพ่งก็ตาม

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

หากไม่เกี่ยวกับคดีผู้บริโภคก็ไม่อาจนำพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคมาบังคับใช้หรือเทียบเคียงกับคดี

ดังกล่าวได้

วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

มีบทบัญญัติจำนวน 65 มาตรา ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดวิธีพิจารณาคดีแบบพิเศษไว้โดยเฉพาะเพื่อให้การ

พิจารณาคดีผู้บริโภคดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับลักษณะของคดีอันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่

ทุกฝ่ายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคมีหลักการคือเพื่อหลักความสะดวกหลักความรวดเร็วกับความประหยัดหลักไม่

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

เป็นทางการหลักความสุจริต²

¹ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดพิจิตร

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

² กัมธิกา แก้วบุตร. (2560). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีผู้บริโภค: ศึกษากรณีที่ดินอาคารเป็นโฉนด. (วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์). หน้า 150-151.

ความมุ่งหมายของกฎหมาย

ด้วยเหตุที่ผู้บริโภคประสบปัญหาจากการใช้บังคับกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอันเป็นกฎหมายทั่วไป ซึ่งทำให้ผู้บริโภคประสบกับกระบวนการพิจารณาที่ล่าช้าจะต้องใช้เวลานานพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคฯ จึงออกแบบมาให้กระบวนการพิจารณาคดีรวดเร็วขึ้นโดยมุ่งหมายที่จะคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบได้รับความคุ้มครองอย่างแท้จริงไม่ต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียมในการดำเนินคดีไม่ต้องมีการระงับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่ไม่ได้อยู่ในความรู้เห็นของตนเมื่อพิจารณาลักษณะทั่วไปของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคและในหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งระบุว่า "....โดยที่ปัจจุบันระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและมีการนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตสินค้าหรือบริการมากขึ้นในขณะที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องคุณภาพของสินค้าหรือบริการตลอดจนเทคนิคการตลาดของผู้ประกอบธุรกิจทั้งยังขาดอำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญาเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ทำให้ผู้บริโภคถูกเอาเปรียบอยู่เสมอ นอกจากนี้เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นกระบวนการในการเรียกร้องค่าเสียหายต้องใช้เวลานานและสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้บริโภคที่จะต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งไม่อยู่ในความรู้เห็นของตนเอง อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูง ผู้บริโภคจึงตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบจนบางครั้งนำไปสู่การใช้วิธีการที่รุนแรงและก่อให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม อันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศสมควรให้มีระบบวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัดและมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคขณะเดียวกันเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น...." สามารถเห็นวัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้ได้อย่างชัดเจนดังนี้

1. มีระบบการพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับการเยียวยาแก้ไขด้วยความรวดเร็ว ประหยัดและมีประสิทธิภาพ
2. ส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดีขึ้น³

³ เอียน ชุน แก้ว. (2565). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค. หน้า 2-3.

วิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภคที่มีบทบัญญัติอยู่ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551

จำนวน 65 มาตรา ได้กำหนดวิธีพิจารณาแบบพิเศษที่มีลักษณะแตกต่างจากวิธีพิจารณาคดีแพ่งทั่วไปตาม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเพื่อให้การพิจารณาคดีผู้บริโภคดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและ

เหมาะสมกับลักษณะของคดี อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายดังต่อไปนี้

1. สะดวก ความสะดวกที่จะได้รับจากวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคมุ่งเกิดทั้งแก่คู่ความและ ศาลโดยโจทก์

สามารถเสนอคำฟ้องด้วยวาจาได้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 20 จำเลยก็สามารถ

ให้การด้วยวาจาได้ตามมาตรา 26 สำหรับการฟ้องด้วยวาจาหรือการให้การด้วยวาจากัน

เจ้าพนักงานคดีจะเป็นผู้จัดบันทึกรายละเอียดแห่งคำฟ้องหรือคำให้การลงในแบบพิมพ์เสนอศาล นับว่าเป็นการ

ช่วยอำนวยความสะดวกแก่คู่ความอย่างมาก เพราะจะช่วยให้ผู้ที่ไม่มีความรู้กฎหมายสามารถฟ้องคดีหรือให้การ

ด้วยวาจาได้ โดยเจ้าพนักงานคดีจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือคู่ความโดยไม่จำเป็นต้องจ้างทนายความมา

ดำเนินการให้ก็ได้

นอกจากนี้การอ้างอิงพยานหลักฐานที่จะนำสืบ คู่ความก็สามารถทำได้โดยเพียงแถลงให้ศาลบันทึกไว้

ว่าต้องการอ้างอิงพยานหลักฐานอะไรบ้างตามมาตรา 31 โดยไม่ต้องยื่นบัญชีระบุพยานตามประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 88 เมื่อพยานเข้าเบิกความศาลจะให้ความช่วยเหลือโดยเป็นผู้ซักถามพยานก่อน

คู่ความ ตามมาตรา 34 และศาลมีอำนาจซักถามพยานถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับคดีได้แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใด

ยกขึ้นอ้างตามมาตรา 33 วรรคสอง ในชั้นอุทธรณ์การดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ระหว่างศาลชั้นต้นกับศาลชั้น

อุทธรณ์จะดำเนินการโดยทางโทรสารหรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้ตามมาตรา 8 วรรคท้าย

2. รวดเร็ว ความรวดเร็วเป็นข้อเด่นของวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค การที่คดีผู้บริโภคเสร็จไปโดยรวดเร็ว

นั้นประกอบด้วยเหตุต่อไปนี้

2.1 เมื่อโจทก์ยื่นฟ้องแล้ว ศาลต้องนัดพิจารณาเพื่อไกล่เกลี่ยให้คู่ความตกลงหรือประนีประนอม

ยอมความกันเป็นอันดับแรกตามมาตรา 24

2.2 กระบวนพิจารณาคดีผู้บริโภครวดเร็วกว่าคดีแพ่งทั่วไปเช่นกำหนดให้มีวันนัดพิจารณาเพื่อทำ

การไกล่เกลี่ย ให้การและสืบพยานในวันเดียวกันโดยไม่ต้องมีการชี้สองสถานตามมาตรา 24 เป็นต้น

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

2.3 ศาลต้องกำหนดวันนัดพิจารณาไม่เกิน 30 วันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งรับคำฟ้อง

ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดี

ผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 9

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

2.4 ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคต้องพิจารณาพิพากษา

คดีให้เสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันที่นำคดีลงสารบบความตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนิน

กระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 37

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

2.5 เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีไปทันทีโดยไม่ต้องออกคำบังคับก่อนก็ได้

ตามมาตรา 64

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

2.6 ศาลมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีดำเนินกระบวนการพิจารณาบางเรื่องแทนได้ ตามมาตรา 4

3. ประหยัด วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคช่วยให้คู่ความเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเพียงเล็กน้อยจึงเป็นการ

ประหยัด ดังต่อไปนี้

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

3.1 ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคไม่ต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียมในการยื่นคำฟ้อง

ตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ตามมาตรา 18

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

3.2 การพิจารณาคดีผู้บริโภครวดเร็วกว่าคดีแพ่งสามัญ ทำให้คดีเสร็จไปโดยรวดเร็วคู่ความจึงไม่ต้อง

เสียค่าใช้จ่ายในการมาศาลหลายครั้ง

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

3.3 โจทก์สามารถยื่นฟ้องคดีผู้บริโภคด้วยวาจา ส่วนจำเลยก็ให้การด้วยวาจาได้ โดยเจ้าพนักงานคดีเป็นผู้จัดบันทึกให้ จึงสามารถฟ้องคดีหรือให้การต่อสู้ได้ด้วยตนเอง แม้ไม่มีความรู้กฎหมายก็ตาม⁴

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้
กันยายน 2566

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา

⁴ ไพโรจน์ วายุภาพ. (๒๕๖๒). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค. หน้า ๖-๘.